

Učiteljski

TOVARIS.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celi poli, in veljá za celo leto 2 gold. 50 kr. za pol leta 1 gold. 30 kr. Spise in dopise prejema vredništvo, narečnino, oznanila pa prejema in oskerbuje razpošiljanje založništvo.

List 12.

V Ljubljani 15. junija 1873.

Tečaj XIII.

Gluhonemi. *)

(Iz sodnjiskega zdravilstva.)

Gluhonem je tisti nesrečen človek, kteremu manjka sposobnosti slišati in govoriti. Ta nesposobnost je ali prirojena ali je še le sčasoma nastopila. Od rojstva gluhonem človek ni nikdar slišal človeškega glasu; on ne vé, kaj je jezik, ne vé, kaj se godí, ako vidi govorečega z ustnicami migati. Njemu je ropot domačih opravil ravno tako neznan, kakor veličastveno grmenje v temnih oblakih. V njegovem duhu vlada večna in skrivnostna tišina.

Nekoliko drugače je to pri človeku, ki je še le po rojstvu postal gluhonem. On še ima temni spomin na slišane glasove prve mladosti, ali ta spomin se mu od dne do dne bolj izgublja in stemneva, in zdi se mu kakor zgubljevajoča se prikazen v neizmerni širjavi svojega duha. On je bil morda iz perva obdarovan sè vsemi duševnimi sposobnostmi, ali ker je pozneje ostal brez vsake dotike z odgojevajočim svetom, začele so se tudi duševne sposobnosti zmanjševati, kakor nerabljen ud človeškega telesa hujša in se vsuší. Gluhonem stoji zavoljo tega celó osamljen na svetu in se vleče nesamovoljno naprej po valovih življenja kakor vejica, katero veržeš v derečo reko, on je pravi samec na svetu, idiot, solitarius, privatus.

Pri nekterih gluhonemih ne vsahnejo vse duševne sposobnosti, ampak se še celó prav ugodno razvijejo. Zgodovina nam kaže med gluhonemimi izverstne slikarje, kiparje; poznal sem tudi sam dva gluhonema,

*) Iz „Pravnika slovenskega“.

ki sta mojstre v šahu presegala. Ali to so, žalibog, le izjeme. Naj večje število gluhtonemih ostane brez specijelnega poduka v šolah za gluhtoneme, in tudi večina od teh, kateri so šolski poduk vživali, ostane daleč za najslabejše talentiranimi, ki pa imajo vse čute, in zadovoljen sme biti učitelj, če jim pripomore do naj elementarnejših vednosti in prvih nraavnih in verskih naukov. Ako se tudi ne more tajiti, da prinašajo šole za gluhtoneme neizmerno veliko korist, ker tako rekoč osamelega človeka s svetom seznanijo, jim vendar ni mogoče, duh gluhtonemih toliko povzdigniti, da bi se v postavnem pomenu smeli drugim ljudem enako staviti.

Zakoni vseh omikanih narodov imajo posebne gluhtoneme zadevajoče paragrafe. Nemški „Landrecht“ postavlja v §. 340 gluhtonemega enako z nedoraslim in blaznim. §. 15 II. odd. ravno tistega zakonika terja, da se vsakemu gluhtonemu, ki ne stoji več pod očetovim varstvom, varuh postavi. Avstrijski državljanski zakonik razločuje v §. 275 gluhtoneme in slabounne (blödsinnig) gluhtoneme. Na dalje pravi omenjeni paragraf, „da se mora po natanjčnih preiskovanjih, dolgotrajnih izkušnjah in po spričevalih od sodnije poklicanih zdravnikov razsoditi, ako se je blaznemu ali slabounnemu razum zopet povernil“.

Pri preiskovanji gluhtonemega gre naj večkrat za sposobnost za razpolaganje, ako se terja odvzetje varuštva ali od gluhtonemega samega, ali od koga drugega iz kakoršnega koli namena. Večkrat se je že pripetilo, da se je od gluhtonemega odvzelo varuštvo, in siromak je padel v pest goljufnim grabežem, ker ni bil zmožen s svojim premoženjem razpolagati.

Duševne zmožnosti navadnega gluhtonemega, ki ni nikdar videl šole za gluhtoneme, je lahko preceniti; skoro nikdar se ne bode prevaril, kdor jih vzame enake, kakor jih nahajamo pri maloletnikih, in sodnja bo naj boljše storila, ako brez pomislikov gluhtonemim varuhe dá. Težavnejše je zvedeti o duševnih sposobnostih gluhtonemih, ki so specijelne šole obiskovali, se brati in pisati in tudi nekaj drugega naučili, in ki na videz nekaj znajo, tako da jih ima navadni svet za sposobne za razpolaganje. Ako se taki gluhtonemi po izvedencih preiščejo, se vidi večkrat, da se v vsakdanjih razmerah prav dobro spoznajo, ali oni ne vedo za vse zvižaje našega časa; za pote, po katerih se pride do pravice, ali ne morejo izslediti nalašč jim nastavljenih zanj.

Pri preiskovanji gluhtonemih ne zadostuje govorjenje, naj se še vsak zlog tako glasno, počasi in razločno izgovori, tudi ne pomežkovanje. O vsakdanjih razmerah se zamorejo gluhtonemi s svojimi znanci sporazumeti, ali z govorjenjem, pri čemur gleda gluhtonem na ustnice govorečega ali s pomežkovanjem — ali pa z drugimi znamenji, ki se delajo z rokami. Kako pa bi bilo mogoče s temi sredstvi sporazumeti se z gluhtonemom o stvareh, ki so njemu celó tuje? Ker se ne more od zdravnika terjati, da bi znal celó znamenjski jezik, ali vsa znamenja, s katerimi se gluhtonemi

s svojimi znanci razumevajo, je potreba, da pokliče sodnija poleg zdravnika tudi nekaj gluhonemovih prijateljev, in ako je gluhonem katero šolo obiskoval, tudi učitelje take šole kot izvedence, zdravniku na pomoč. Te osebe imajo služiti zdravniku pri preiskovanju gluhonemega, kakor tolmači v tujih jezikih.

Lajše je preiskovati gluhonemega, ki se je v šoli naučil pisati. Takemu gluhonemcu zamoremo staviti pismena vprašanja, na ktera on zopet pismeno odgovori. Večkrat mu je treba pri odgovarjanju pomagati še z govorjenjem ali pomežkovanjem in ga s tim na morda že pozabljeno zopet opomniti. Pri takem pismenem preiskovanju se dajo preceniti duševne sposobnosti preiskovanca. Žalibog, se pokaže naj večkrat, da ni velika večina tacih nesrečnežev vkljub večletnemu šolskemu poduku sposobna za razpolaganja, ampak da mnogi celó na naj primitivnejša vprašanja, ki le nekoliko čez njihov vsakdanji delokrog segajo, ne odgovore nič ali pa popolnoma krivo. Za zgled navedemo tukaj neko 25 let staro žensko boljšega stanú na Dunaji, Marijo Ebner. Gluhonema se je zdela svojeji žlahti in tudi nekterim drugim znancem popolnoma sposobna za razpolaganje, in sodniji se je predložilo odvzetje varuštva. Poklicani zdravnik, ki jo je imel preiskati, jej stavi med mnogimi drugimi tudi sledeča vprašanja, na ktere je gluhonema odgovorila, kakor smo pristavili: Koliko mesecev ima eno leto? Odgovor: „12“. Kako se imenujejo? Odgovor: „julij, avgust, september, oktober, november, december“.

Teh je samo šest, kako se imenujejo še drugi? „januarij, februarj, marcij, maj, juni, julij, avgust“.

Imate kaj premoženja? „100 15“ t. j. 115 goldinarjev.

Kaj hočete z denarjem storiti? (ni odgovora).

Kje je ta denar? — (ni odgovora).

Ali ga bote pojedli? „Ne pojem 0 tolar“.

Kako se imenuje naš cesar? „Jaz sem naš cesar“.

Ali nimamo cesarja? — (ni odgovora).

Ali se bote možili? — (ni odgovora).

Imate ljubčeka? — „Jaz ljubim veselje“.

Vsled tacih odgovorov se omenjena osoba ni za sposobno spoznala, da bi mogla sama razpolagati, in varuh jej je bil pridržan, in reči se mora, da po vsej pravici.

Le malokteri gluhonem zna tudi naj lajše račune napraviti, kar je majhnemu dečku, ki le 2 leti šolo obiskuje, mogoče. Casper v Berolinu, čegar sodnijsko-medicinska praksa je bila ena naj večih, pravi, da je število tacih gluhonemih naj večje, in da mu je le v enem samem slučaju bilo mogoče, predloženo mu odvzetje varuštva sè svojim mnenjem (gutachten) potrditi. Pri duševni organizaciji gluhonemih je treba v vsakem slučaju s svojim mnenjem, ali so sposobni za razpolaganje ali ne, jako

vzdržljivemu biti, kajti varuštvo je za gluhomemega naj večja dobrota, potrebna podpora njegovega bitja, brez ktere postane lahko žrtva prvega goljufa.

Avstrijski kazenski zakonik ne omenja nikje gluhomemih. Sicer se mora priznati, da pridejo gluhomemi le malokedaj v kolizijo s kazensko sodnijo, kajti pri njih je silnost posameznih strasti z duševnimi močmi vred zaostala, njihov nagon k posameznim činom ali dovoljenim ali prepovedanim ni tako velik, kakor pri zdravem človeku, vse njegovo duševno gibanje bolj počasno; ali itak je več slučajev zabilježnih o hudodelstvih gluhomemih. Severonemški kazenski zakonik pravi v §. 58: „Gluhomem, ki ni imel za spoznanje kaznivosti od njega doprinešenega čina potrebnega razuma, se ima za nekrivega spoznati“. Ako je imel v trenutku, ko je čin doprinesel, razum ali ne, o tem razsoditi gre poklicanim zdravniškim izvedencem. Akoravno pogreša naš kazenski zakonik enake določbe, se vendar pri nas po pravici enako postopa; od izvedencev zahtevano mnenje o duševnej kakšnosti gluhomemega je podlaga sodnijskej preiskavi in razsodbi.

Gluhomemstvo se tudi simulira. Navadno ni težko, takega simulanta spoznati, saj je pa tudi težko, gluhomemega pravilno in dosledno posnemati in stane neizmerno veliko zatajevanja samega sebe. Ker se simulant ni učil razodevanja s pomežkovanjem ali z drugimi znamenji, tudi tega ne razumi in pravilno posnemati ne more; on se toraj kaže tako nespretnega in površnega, da se more precej spoznati. Pri nekaj bolj zvitih simulantih je potreba celó učitelja za gluhomeme, da se goljuf razšemi. Včasih pomaga goljufa razkriti večdnevni post, obiskovanje, kadar se neopazovanega čuti. V naj novejšem času je objavil prof. Toscani v Rimu poseben način simulanta spoznati. On je namreč v zavodih za gluhomeme prišel do prepričanja, da sliši gluhomemec nekak šum, ako stoji na kakem resonišči in se s ktero rečjo n. pr. z nogo ob resonišče udari. Ta udarec se prinese na truplo in gre po truplu do bobnice v ušesu, kjer napravi občutek sluha, se vé da jako temnega in nepopolnega. Vsak gluhomem, kar mnogotere skušnje kažejo, se mahoma obrne, ako za njim stoječ z nogo ob resonišče butne, simulant pa, ki tega ne vé, se bode pri tem eksperimentu popolnoma gluhega delal in se ne bo ozrl; ravno to pa ga razkrije. Prof. Maška omenja že večkrat kaznovanega tatu, ki se je kar na enkrat vsredi zaslišanja gluhomemega storil. Maška se postavi pred preiskovanca na oder v sodnijski dvorani pred gluhomemega, za njim pa trkne ranocelnik na dano znamenje z nogo ob doneč oder. Ta se ni obrnil in se še naprej delal gluhomemega. Maška imenuje v svojem mnenji obkrivljenca simulanta, akoravno ni bilo besede iz njega spraviti: Dvodnevni post je podaril tatu zopet dar jezika.

(Dr. Samec.)

O človeški duši.

Spisal Conf. Albert.

(Dalje.)

Iz rečenega sprevidimo, da je čutljivost krepost, s katero duša v zvezi s telesnimi orodji (organi) stvari spoznava, toda le one, ktere so v istini pričujoče.

Domišljija.

Kako hitro i lahko prehodimo v mislih znane i mile nam kraje. Kako živo i natančno razprostira se pred dušnimi očmi priljubljeni nam zavičaj, okolica rojstnega mesta, kjer radostno preživeli i presenjali smo rajske dni sijajne mladosti. Zelene trate, po kterih smo igrali, tihi potok, na čigar obrežji tergali smo lepo barvane i raznovrstno pisane cvetice, miren studenček v senčnem hladu, poleg kterega smo često zadremali i zeleno rušnjata klop pod širokovejno lipo, na kteri čitali smo perve knjige, mirno premišljevali ter mnogo sanjali o bodoči sreči: kako velikrat oživé i predstavljajo se nam, ko davno že zagnala nas je sreče kriva v daljni, tuji svet.

Krasno sliko, ki smo jo tu ali tam videli, velikansko poslopje, ki smo ga občudovali, kako lahko narejamo si domislike od njih!

Da, skrivna dušna moč naslikuje celo njenim očem stvari i podobe, ktere še nikoli videli nismo, i ktere v natori nikjer ne najdemo, kakor zlati grad, sfinga, krilatega konja.

I ta moč, ki zbuja minole nam počutke, ter stvariteljno čini nove, zove se domišljija, obraznost, ali po tuje fantazija.

Sedež svoj ima, kakor tudi notranji čut v živčni sostavi, osobito v možganih. Ona nam je, sosebno, ako je vroča i živa, velik dar Božji, i njena imenitnost pokazuje se v tem, da daje nam pesnike i umetnike sploh. V njenem delokrogu najdemo prestol krasnih umetnij, ž njeno pripomočjo radujejo i vodijo nas boginje modrice vile po čarobnih livadah rajske poezije. Se vé, da ona sama na sebi ne zadostuje, marveč, da treba jej je svetlobe ženijalnega razuma.

Kar se njenih predmetov tiče, nekteri menijo i terdijo, da se poslovanje domišljije giblje samo o predmetih vida, da si samo od onih reči domislike narejati moremo, ktere smo videli. No, da temu ni tako, prepričajo nas sanje več ko dovolj. Kajti v sanjah ne gledamo samo to ali uno reč, marveč tudi poslušamo, duhamo, okušamo i ošlatujemo. Celó v bedljivem stanu zamoremo se o omenjeni resnici overiti. Ako vidimo pevca, kteri poje, ozirajoč se samo na glasbene znamenja, moramo si misliti, da ga pri tem domišljija podpira, da ona kaže mu pot na širokem polji mnogoverstnih razlik pevskih glasov. Sigurno smemo torej reči: domišljija obrazuje predmete vseh peterih čutov.

Vsakdanja skušnja nas uči, da se nahaja tudi pri nemih živalih, kajti tovarna živina varno hodi po znanih potih; zveri imajo svoja ležišča, psi spoznajo telesa svojih gospodarjev, i v spanju često zarenče i zalajajo, kar bi brez domišljije nemogoče bilo, lahko nam je tedaj spoznati, da ne smemo brojiti je k razumnim zmožnostim, nego, da je čutljivosti lastna.

Med čutnimi zmožnostimi pak je prva, i najodločniji Angeljski doktor sv. Tomaž Akv. imenuje jo: Thesaurus repraesentationum sensibilium (zaklad čutljivih predočeb).

Akoravno se tudi domišljija čutljivosti prišteva, je vender le v človeku tako močno ž umom združena, da zmerom drug drugega spremljata. Kajti, kakor si nobena izmišljava pri nas ne zbudi, kateri ne bi berzo poslovanje uma sledilo, tako tudi nasprotno ničesar ne razumimo, kar bi ne bilo treba prej s domišljijjskim plaščem ogerniti. Domišljija je tako rekoč zercalo, v ktero se um ozira, i v katerem umne misli neko telesno podobo dobivajo.

(Dalje sledi.)

Analitično - sintetična metoda.

Vstrično z branjem so učenci tudi pisali. Učenec naj se uči pisajè brati. Stoperv ko so razložili prvi stavek v čerke, vadili so se tudi pisati jih; pisajè sestavlja učenec zloge in besede, in tako nadaljuje besedo za besedo, stavek za stavkom, da napiše in prepíše vso povest, in s tem se tudi naučí brati. Po prvem poglavji prišle so tudi na versto jezikoslovne vaje.

Iz tega se vidi, da je v Jakotot-ovi metodi veliko tega, kar mi imenujemo pisalno-bralno metodo.

Karol Seltszam iz Vratislave je to metodo na Nemškem vpeljal, sim in tje bistveno zboljšal in jo tako rekoč na Nemškem udomačil, in ji pridobil novih prijateljev, deržajè se sploh načelov „Jakototavih“: otrokom se mora pred vsem kaj konkretnega (t. j. kar s čuti zapopadejo) predlagati, ker iz nič ne pride nič. Neskušeni učitelji so pa to metodo do čistega ob dobro imé pripravili. Premišljevalni ljudje skušali so to metodo omejiti in so začénjali z izglednim stavkom (Normalsatz), pri katerem so združevali nazorni nauk s podučevanjem v branji in pisanji ozirajè se na vse težave, katere so tesno sklenjene s temi začetnimi vajami.

Od povesti so prišli sedaj do stavka; pa tudi to ni ugajalo, še je bilo pretežavno, in dva moža (Krämer i Vogel) iz Lipske sta rekla, da ne celi stavek, ampak izgledna beseda (Normalwort) s sliko ali s rečjo, v naravi naj bo sredotočje, okoli katerega se suče nazorovanje, govorenje, branje in pisanje. Krämer je to tudi praktično speljal in metoda se je širila med učitelji na Nemškem. —

Pisajè te verstice imam pred sabo: „Fibil nach der analitisch-sintetischen Lesemethode v. Ant. Frühwirth u. Alois Fellner, Verlag Pichlers Witwe u. Sohn“. Ta početnica je bila l. l. pri razstavi v reduti.

Kako pa je ta knjiga pisana? A. Od 1—19 ima zgledne besede. (imenom je priložena slika) v nazorovanje, v vaje za pisanje i branje. Perva beseda je „Ast“ (veja naslikana, potem imé v pisnih in tisnih čerkah razdelitev v glasove: „A s t“, in poslednjič so glasovi zloženi v besedo „Ast“.

Druga zgledna beseda je „Nest“.

B. Od 19 — 22 ima zategovanje in pod C. od 22 — 27 skraćevanje zlogov. D. obsega različnost v pisavi sorodnih glasov (Anderschreibung einiger Laute). Povsod so pridjane slike, katerih je vseh skupaj 49; zadnja slika je božično drevo (Christbaum). —

Poglavitna načela, na katera se naslanja ta metoda, se lahko najdejo; ta so: 1 Vsak nauk začni z nagledovanjem. 2. Hodi od neznanega do znanega. 3. Preden kaj učiš, zbudi pri otrocih veselje do učenja. 4. Podučuj tako, da se bodo otroci sodelajè vdeleževali poduka. 5. Kar je duh sprejel, naj se tudi kolikor mogoče, z roko počituje. 3. Zagrebački „Školski prijatelj“ piše: U Zagrebu složiše se dva strukovnjaka, te sastaviše prema ovim načelom posebnu čitanku za prvi razred. Ta će čitanka ili pravo da reknemo „Početnica“, ako ne bude zaprieka, još ove godine dotiskana biti, te će se moći početkom dojduee godine, dakako s dozvolom visoke zemaljske vlade u učionah rabiti. U istoj knjigi stoji na prvom mestu rieč „pas.“

To je prva normalna rieč. Učitelj napiše na školskoj ploči tu rieč i to dosta ovelikimi pismeni, te rekne svojim učenikom (učencem): to je napisani pas (za razliku od naslikanoga i psa v naravi“).

Kaj pa mi Slovenci?

„Slov. učit.“ je govoril v 8. i 9. številki, o analitično-sintetični metodi, in g. Miklošić je pri učiteljski skupščini v Ptuj 6. februarja govoril v analitično-sintetični metodi; vsikako važen in imeniten predmet za učitelje, kateri se vkvarjajo s početnim naukom mladine, kajti učitelj posebno učitelj malih se nikdar ne izuči. — Kar se mene tiče, analitično-sintetične metode takošne, od katere se tukaj govori, nisem še skušal v tem pomenu, niti je nisem primerjal z drugimi metodami, a reči moram, da mi metoda dopada, posebno v tem, kar se tiče združevanja naukov; tisti na dolgo in široko raztegnjeni nazorni nauk, kakor ga nekateri zagovarjajo, mi ni nikoli posebno dopadal, a v zvezi z drugimi nauki je na pravem mestu, le naprosil bi g. Miklošiča, da blagovoli „Tovarišu“ kaj pisati o tej metodi, ako pa raji piše „Slov. učit.“, je tudi dobro, stvar se tako ali tako zvé, in edino za to nam je, za drugo nič.

Našim čitateljem povem pa, da je pri Pihlerjevi vdovi izšel „Praktischer Wegweiser für den Unt. in der Element. Klasse mit Zugrundlegung der anal.-syntetischen Methode“. Ker je naša naloga to, kar drugej najdemo, prenesti na domača tla, prinese „Tov.“ prihodnjič še nekaj iz te knjige.

Metelko

v

slovenskem slovstvu.

Iz doslej povedanega bo nektéremu še le mogoče prav razumeti, zakaj se oblike v bukvah častitega g. Dr. Miklošiča, prvega slovstovatelja sedanjega časa, tolikanj ločijo od Dobrovskitove slovnice: une so namreč posnete iz prvega, te pa véci del iz drugega razreda staroslovenščine. Pervi razred se bo sčasoma pomnožil s Svete Gore.

Sveta Gora (Monte santo, Athos). V Macedonii tik morja stoji visoka, 7 do 8 milj dolga in blizo 4 milje široka gora, ki se od starodavnih časov zavolj mnogega števila na njej stoječih cerkev, samostanov in puščavniških kolib (kočic) „Sveta Gora“ imenuje, in je zavolj starih neprecenjenih tukaj hranjenih, nékdaj z veliko skerbjo pisanih slovenskih rokopisov za naše pismenstvo silo imenitna; tedaj je treba od nje kaj več véditi. Že v prvih časih kerščanstva so nekteri sveti možje ali spokorniki svet zapustivši tukaj v Boga zamaknjeni iz edine skerbi za zveličanje svoje duše v pokori živeli; od s. Atanzja, bivšega vladika (škofa) v Aleksandrii l. 326, se bere, da je nekaj časa tukaj prebival.

Ko so nékdaj v Carigradu svete slike ali podobe po povelji Leona III. *) in po zboru l. 754 od njegovega sina Konstantina Kopronima ukanem, v katerem je bilo 338 vladik združenih, z vso silo tergali in končavali, so marsikteri svoje drage slike skrivši na Sveto Goro hranit nesli, kterih nektere, kakor pravijo, imajo še zdaj ondi hranjene.

Ravno tako so v poznejih časih duhovni slovenske cerkvéne šege (liturgije), kteri zmed njih o preganjanji zavolj božje službe v slovenskem jeziku v Rusijo ali Bulgarijo niso zbežali, svoje drage cerkvéne knjige in druge nar imenitniši rokopise na Sveto Goro hranit nesli, kjer jih je še zdaj veliko hranjenih.

Léta 1838 je Dr. E. Zaharia *) iz nemškega obiskal Sveto Goro, in piše, da je še zdaj na njej 20 velicih in obširnih samostanov in blezo 300 puščavniških kolib (kočic, celic), ki so nektere blizo nektere pa več ur deleč od samostanov, nektere po skalah in pečinah, kakor gnjezda,

*) Leon III. je bil l. 730 zavolj posebne hrabrosti iz prostaka više in više in zadnjič na cesarski prestol povzdignjen.

*) Dr. E. Zaharia's Reise in den Orient, Heidelberg, 1840.

nektere pa v globokih tokavah postavljene, v katerih posamezni puščavniki prebivajo, majhne reči: t. j. molke (ročnikrance), križčike, slike ali podobice za romarje pridno izdelujejo, zraven tega pa molijo in Bogu hvalo prepévajo. Take dela in opravila, zraven pa tudi obdelovanje vertov, njiv, nogradov, so tudi redovnikov (mnihov), ki se vsi reda s. Bazilija deržé. Mesa nikoli ne jedó, ribe in jajčne jedi so jim le o posebnih časih pripuščene; in vender so silno stari možje med njimi; Zaharia je najdel med njimi redovnika 119 let starega, ki pa ni bil kak stokovnik, ampak še precej pri moči.

Romarji pridejo pogosto iz daljnih krajev in prinesó cerkvam in samostanom bogate dari, zato jim pa tudi redovniki (mnihi) z vsim potrebnim brez plačila postrežejo: tode nikoli nobena ženska in celó tudi nobeno živinče ženskega spola ne sme stopiti na Sveto Goro.

Samostani so eni slovenski, eni greški; pa ne po narodu ampak po tem se ločijo, da so eni živežniki, eni pa svobodniki. Živežniki (coenobia) se imenujejo tisti samostani, katerih redovniki le živež in obléko imajo, in nobeden nič zase ne premore; kar kateri pridéla, ni njegovo, je le samostansko. Svobodniki (Freie Klöster) se pa zovejo tisti samostani, katerih redovniki ob svojem živé, in imajo vsak posebej svoje premoženje. Velikrat gredó imenitni in bogati gospodje (tudi nekteri vladika), kadar so se že sveta naveličali, zadnje léta svojega življenja v svobodnik pokoro délat, ohranijo svoje premoženje do konca življenja, in po tem ga samostanu zapusté. Od tod so dobili samostani od nekđaj veliko bogastvo, in dasiravno mora vsak redovnik ali puščavnik na leto 200 piastrov (20 golj.) Turkom plačati, imajo vender še zmiraj v Bulgarii, Moldavii, Valahii in tudi na Rusovskem velike posestva.

Samostani so veliki in s terdnim in visokim ozidjem kakor prave terdnjave obdani; nekđaj jih je tudi več bilo, in število redovnikov, ki jih Zaharia v svojim pisanji le 2000 naznani, ki jih je pa po zagotvbi družih pisateljev nekđaj čez 6000 bilo, se je po tem takem močno zmanjšalo.

Od pismenih zakladov Svete Gore je za staroslovenščino prvega razreda, po katerem se bodo sčasoma tudi druge knjige pre naredile, veliko upati. *) Tje je tudi Dobrovsky svoje upanje stavil rekoč: „Utinam montem Athos sine periculo adire liceret! Inde profecto tot Patrum et Historicorum opera, olim in bibliothecam Seguerianam illata, accepta sunt“. Instit. I. sl.

*) Dokler se cerkveno-slovenske knjige ne popravijo ali pravemu Cirilovemu pisanju, ki so ga njih nevédni prepisovavci bolj in bolj zapustili, spet ne vpodobijo, ni mogoče v staroslovenskem pisanji zediniti se; kakor serčno opominja čestiti Gosp. vladika Joanovič v predgovoru svoje slovnice „cerkovno-slavenskago jezika“, natisnjene na Dunaji 1851.

XXIII. Razun nevarnosti popotovanja do Svete Gore nam tudi druge velike težave nasprotvajo; ves čas, dokler kdo tam prebiva, se mora mesa zderžati; na tleh mora sedéti in na kolenih pisati, kakor je ondi navada, kér nimajo ne mize ne stolov; česar se pa gospodje iz našega kraja silo težko navadijo. To so napotljeji, ovirki in zaderžki, po katerih nam toliko neprecenjenih pismenih zakladov toliko sto in sto vekov v tami ostane! —

Spomini na Dunaj in okolico.

Posnel po svojem dnevniku Josip Levičnik, ljudski učitelj.

(Dalje.)

Moje načelo:

Kar lepega vidiš, hvalevrednega slišiš, koristnega skusiš, zapiši! — Po tej poti otmeš marsikaj pozabljivosti, in postavljaj hkrati sam sebi stalni spominek po prislovcu latinski: „*Litera scripta manet*“, ali po našem: „Zapisana čerka ostane“.

15. dan avgusta. (Kardinal-nadškof vitez Rauscher. Jezuitska (vseučilišna) in dominikanska cerkev. Francoska nacionalna cerkev pri sv. Ani. Vojvoda Grammont. Nussdorf.) Danes sem zopet videl in slišal mnogo znamenitega. Ob 9. uri zjutraj se nas je bilo mnogo učiteljev snidelo v metropolitanski Št. Štefanski cerkvi, pri kateri priliki sem po licu spoznal slovečega kardinal-nadškofa vitez Rauscherja, ki je opravljal slovesno božjo službo. Gospod, ki je bil, če se ne motim, našemu sedanjemu svitlemu cesarju Francu Jožefu v Njihovih mladostnih letih veroznanski učitelj, je že precej postáran, bolj dolgega osuhlega obraza, in leta ga tlačijo že nekoliko k tlam. Nasprotno so pa nekateri izmed gg. kanonikov tako mladi, da bi jih človek skoraj prej imel za bogoslovce, kot za korarje.

Ker smo bili zamudili v metropolitanski stolnici pridigo, napotili smo se še pred končanim duhovnim opravilom proti dominikanarski cerkvi, ker ondi se je imela, kakor nam je bilo povedano, kmali pričeti. Mimogrede pogledali smo tudi v jezuitsko cerkev. „Jezuit“! to je nekaterim ljudem naših dni strašanska beseda; — vendar pa, ako kdo hoče oziroma cerkvenih stavb kaj resnično krasnega, izverstnega videti, mu vendar le morem svetovati, da naj gre tje, kjer je ta red imel nekdanj samostane in cerkve. Videl sem nekdanja jezuitsko-samostanska svetišča v Ljubljani, Terstu, Gorici, Reki, Zagrebu, Celovcu, Gradecu, Holomucu in dunajsko, pa lahko rečem: eno je krasnejše mimo drugega; kaj lepšega si človek komaj misliti more. Dunajska jezuitska cerkev posvečena je Mariji v nebo vzeti; bil je torej danes v nji ravno patrocinium, in kazala se nam je v svoji praznični opravi. Glavno sliko velikega altarja sprelepo obséva po prikritih oknih od zgoraj padajoči dnevni svít; je pa sploh po vsi cerkvi videti toliko marmeljna, zlatnine iu umetnih

slik, da se človek ne loči z lepo lahko od tam. Jezuitski frater Pozzo si je postavil s svojimi umetnimi raznovrstnimi slikami v tem božjem hramu mnogo spominkov, ki bodo menda povelečevali njegovo ime dotlej, dokler bo cerkev stala.

Ne manj lepa od jezuitske je tudi cerkev dominikanska. Lavoslav krepostni pozidal jo je l. 1286 templarskemu redu; cesar Ferdinand III. pa ji je dal sedanjo, res sprelepo podobo. Kinčano je to dvestolpno svetišče z visoko kuplo, katero je sprelepo zmalal ravno omenjeni sloveči frater Pozzo. Bila je danes tu ravno nova maša nekega mladega o. dominikana, torej je bila vsa cerkev posebno lepo ozališana, zlasti pa je še neštevilnih lučic migljal veliki altar, ki nosi med drugim odlično sliko od roke dobro znanega slikarja Kupelwieserja. Po skončani pridigi hiteli smo v francosko nacionalno cerkev k sv. Ani (v Anini ulici, ki se veže s „Koroško cesto“), v kateri so na Dunaji živajoči Francozi obhajali ob 11. uri gódoovski praznik svojega cesarja Napoleona III. s slovesno božjo službo. Poleg družega nas je gnalo tje zlasti hrepenenje, slišati sviranje in prepevanje sloveče Liszteve kompozicije „Krönungsmesse“, t. j. mašnega napeva, katerega je bil imenovani dobroznani ogerski komponist sestavil za zgodovinsko slovesnost, ko sta bila namreč sedanja presvitla cesar Franc Jožef I. in cesarica Elizabeta kronana za kralja in kraljico Ogrije. Ker cerkev sv. Ane ni posebno velika, je bil spričetka vstop le bolj odličnim osebam dovoljen; pa človek včasih z dopustljivo zvižajo tudi kaj doseže, in tako se je bilo nekaterim izmed nas, in tudi meni posrečilo, da prirfili smo kmali v znotranje prostore s presnimi slikarijami lepo ozališane cerkvice. (Sliko velikega altarja zmalal je dobroznani Kremser Schmidt, ki je tudi našo kranjsko velesovsko cerkev obogatil s svojimi umotvori.) Mašni napev „Krönungsmesse“ je sicer jako umeten; tudi petje in sviranje veršilo se je hvalevredno; vendar sem jaz za svoja ušesa več pričakoval.

Po skončani božji službi se je zbrana francoska inteligencija najpred napotila iz cerkve, in o tej priliki je šel tik mimo mene grav polagoma zastopnik francoskega cesarstva na viškem našem cesarskem dvoru, vojvoda Grammont. Prav dobro sem ga lahko pogledal v obraz. Gospod je visoke orjaške postave, polnega obličja, rudečega lica; na vsej obnaši spozná se zdajci visoki aristokrat. *)

*) Koliko se je spremenilo na Francoskem od l. 1869., je sploh znano. Vojvoda Grammont je bil zatim kmali zapustil Dunaj, igral v zadnji nemško-francoski vojski veliko „rólo“, in časniki so veliko pisarili o njem. Mnogokrat mislil sem na njegovo osebo. Po vsem je bilo soditi, da bi bil ta mož tudi našo Avstrijo rad spravil v pile in zadrege; sreča naša, da se to ni zgodilo. Napoleonu pa, ki se je med tem preselil v večnost, naj Bog dá dobro, akoravno našemu cesarstvu ni bil nikdar prijatelj, in je Avstrija prišla po njem v velike nesreče in škode. Koliko zléga pač vzrokujú velikokrat en sam človek!

Vse cerkvé, kar sem jih ta dopoldan videl, se nahajajo v I. okraj, ali v notranjem mestu.

Popoldan danes sem pervikrat šel čez meje dunajskega mesta, mikalo me je namreč iti gledat ogromno reko Donavo. Napotilo se nas je več prijateljev v Nussdorf, ki je takorekoč barkostaja za brodovje in ladije, ki priveslajo iz zgornjih krajev. Pot nas je peljala po samih znamenitih krajih, namreč po sloveči „Ringstrasse“, in sicer čez „Opern“- „Burg“- in „Schottenring“, tedaj mimo cesarskega dvora, mimo obširnega „Paradeplatza“, mimo prekrasne „Votiv-cerkve“, ki pa še ni popolnoma dodelana, in mimo državne zbornice. Marsikje se bi bil rad ustavil in nasitoval svojo vedoželjnost; toda za danes sem si bil sam naložil „poterpljenje za drugi pot“, in urno korakali smo skozi obširni IX. okraj, „Alsergrund“. Skozi dolgi „Währinger“- in „Nussdorferstrasse“ dospeli smo poslednjič do „Nussdorfer Linie“, t. j. na mejo predmestno, kjer se nahaja tudi harmica ali šranga. (Opomnim naj tū, da kakor je bilo še pred malimi leti obdano notranje Dunajsko mesto z močnimi zidovi in prekopi, tako so bile in so tudi še sedaj predmestja, kar jih leži takraj Donavskega kanála, opasane z manjšimi prekopi in nasipi, ki zabranjujejo, da se ne more drugej vstopiti v nje, kakor pri tako zvanih „Linie“. Zemljevid mi kaže trinajst tacih vhodov.)

Ob podnožjih gričev, izmed katerih se odlikujeta zlasti verhova Goloveca (Kahlenberg) in Leopoldove gore (Leopoldsberg), na katerem poslednjem stoluje prijazna cerkvica, in odkjer je nek nepopisljivo krasni razgled, bližali smo se namenjenemu kraju. Vlažni zrak nam je že od dalječ dal čutiti bližavo ogromne reke, in ko dospemo v Nussdorf, pospemo se najpred na precej visoki nasip, ki je vási menda o povodnjih bramba, da je ne poplaknejo Donave hrušeči valovi. Raz tega nasipa smo gledali tedaj valiti se pred nami in mimo nas naj večjo reko našega cesarstva. Jezeru enake so njene vodene sile. Več parnikov se je ponosno zibalo ob obrežju; smeli smo stopiti tudi na njé. Donava pritéka od severo-zapada doli po zmerno široki dolini, v kateri ležijo mestica Klosterneuburg, Tulln itd.; unkraj reke dviguje se precej visoki „Bisamburg“; k desni od Nussdorf-a doli pa se svet odprè, in se Donava razcepuje v več oddelkov, zmed katerih teče eden pod imenom „Donaukanal“ skozi Dunaj. Strašansko-grozovitno mora biti, kadar ta reka začnè jezno prestopati svoja obrežja, kar se le prepogosto sliši in bere; — ubogi tadaj ljudje, ki stanujejo v njeni bližavi. — Poleg ogromne reke zanimivalo me je v Nussdorfu tudi delo nove cesar Franc-Jožefove železnice, ki bo peljala za Donavo gori vén mimo Klosterneuburg-a, Tulln-a na Budjevice, Prago itd. Mislil sim véasih, da Bog si ga vedi, kake težave dela grajenje novih železnic, al razun kakih mostov ali vodotokov tudi taka dela niso nobene „copernije“, razun, ako sleparstvo tudi že pri tacih delih sega s

svojim novošegnim „Schwindelnom“ vmes. Ko smo vse te reči ogledali, šli smo se poslednjič nekoliko okrepčat. Za volitev kraja pa nismo bili v zadregi, ker nam je skoraj iz vseh hiš donel nasproti raznoglasni veseli šunder v znamenje, da je tû po različni ceni naprodaj „dobra volja“. Ker je bilo že precej pozno, mi pa utrujeni dolge hoje, usedli smo se poslednjič v enega izmed mnogih^o omnibusov, ki nas je za malo soldov peljal celó na Štefanski terg.

(Dalje prihodnjič.)

Šolsko obzorje.

Iz Budanj. Kaj sem tû in tam doživel. (Dalje.) Naš kmet je zeló praktičen, in šoli le takrat zaupa, ako vidi, da učenje koj sadû prinaša. Mislim, da je sleherni mojih sobratov to sam že skusil. Previdni učitelj v-ravnava svoj šolski poduk po kraju in po ljudeh in tako pridobiva srenjčane za šolo. Šola le takrat kaj opravi, kedar srenjčani učitelja spoštujejo. O tem kratko povest:

V nekem kraju so imeli že dobro vravnano šolo; pride pa nov učitelj, kateri se je rad prepiral s kmeti, akoravno dostikrat brez pravih razlogov. — In nasledek tega? Šola je postala skoraj da ne prazna.

Res, da ima učitelj pravico in dolžnost, otroke v šolo siliti in morati, toda, kjer se začne razpertija, — ima šola in učitelj pri tem največ škode. Starši se opravičijo, kakor že vedo in znajo, in tisti, kateri so naj bolj kazni vredni, dostikrat krivico na učitelja navalé.

To si sam skušam, tedaj si zapišem v svoj dnevnik: »Sila nimila, posebno pri šoli ne! Vse, karkoli vem in znam, bom storil, da privabim otroke v šolo, raji, kakor, da bi se prepiral s starši. Premišljevati pa hočem, ali nisemsam nekako kriv, da se otroci ogibujejo šole«.

Mislim si dalje: ali nismo učitelji včasih preveč čmerni, merzli in terdi do otrok, ter sklenem varovati se takih napačnosti.

„Ne vem, kaj počnete z otroci v šoli!“ rekel mi je nek spoštovan mož, »naš Francelj komaj čaka, kedaj pojde v šolo, toliko veselja ima do nje«.

Imel sem takrat res polno šolo, a prizadeval sem se tudi, da sem otrokom kazal vedno veselo serce in jasno lice, in sem jim prizanašal, kjer koli je bilo mogoče, in to je otroke vabilo. Učitelj mora pa ljubezen in prijaznost skazovati otrokom brez razločka stanu in premoženja. Enostranost otroke naj huje žali. Krotkost in ljubeznjivost naj se pa druží z resnobo in dostojnostjo, sicer ne veljá nič.

Te male skušnje sem si nabral drugo leto svojega šolskega podučevanja.

Toda človek se v svojem življenji nikdar ne izuči; vsako leto mu daje novih skušenj, katere ga modrijo in brihtajo. Posebno pa to veljá učitelju, kateri vsako leto dobiva novih učencev. Učiteljsko življenje ima sicer nekaj veselih, a še več žalostnih trenutkov, in nikdar se učitelj staršem poprej ne zameri, kakor takrat, kadar njih otroke graja, ali celó kaznuje. Ljubezen staršey do otrok je preveč čutna, a premalo modra in previdna.

Prigodi se mi, ko enkrat otroka po zasluženji nekoliko kaznujem, da me oče surovo napade in ozmerja. — A jaz sem bil za skušnjo bogateji in zapi-

sem si v svoj dnevnik: »Quem dii odere, paedagogum fecere«, ali po domače: „Ubogi ljudski učitelji.“

Kedarkoli pa sem imel kako britko uro na šolskem polji (in teh se učitelju ne manjka), iskal sem tolažbe pri učiteljih sosedih. Za čas svojega službovanja v Begunjah, bil mi je sosed učitelj g. Anton Krašovic cirčniški učitelj, ki pa sedaj že pri Bogu plačilo vživa za njegova dela po besedah sv. pisma: Pravični ostane v večnem spominu, hudobnega govorjenja ni se mu bati. Tudi naš »Učit. Tov.« se je spominjal v 5. listu tega starega učitelja, kateri je dajal meni mlademu, neskušenemu učitelju dokaj naukov, katerih ne bom nikdar pozabil. Ker bi znali še komu drugemu koristiti, zato jih navedem tukaj nekaj Krašovicu na spomin:

1. »Varujte se vsake zunajnosti! Delajte na tihem, kakor bi vas ne bilo, in verujte mi, da boste tako kar veliko dobrega storili srenji in otrokom, ki so vam v nauk izročeni.«

2. »Učitelj, ki od veselice do veselice leta, podoben je metulju, ki hitro zgubi lepe barve, če ga le količkaj terje primeš. Naše veselje naj bo v šoli med nedolžnimi otroci.«

3. »Zadovoljnost sladí tudi kratko in borno kosilice: bodimo torej zadovoljni s svojim stanom, kajti družega kosila nimamo s čem si napravljati.«

4. »Ni dosti, da je učitelj v naukih, v katerih podučuje, dostojno izobražen: temuč prisvojiti si mora tudi ved in znanost, katere sedANJI svet tirja od vsacega človeka.«

5. »So še učitelji, kateri ne berejo leto za letom kakega pedagogičnega časopisa, še manj pa, kake ped. bukve;«; takih nikar ne posnemajte!

6. »Narod zahteva od učitelja, da naj ga vodi, ter mu je pomočnik in svétnik v vsakej zadevi.«

7. »Malo vé učitelj, ko pride iz preparandije; pa ravno to ga mora spodbujati, da se toliko bolj obogati s potrebnimi vedami.«

8. »Ako učitelj dela dolgove, ali se vdaja pijanstvu in igri, ne škoduje samo samemu sebi, ampak tudi občnemu blagru. Učitelj naj nikar ne hodi v sumljive družbe, temuč naj se raji pečá s poštenimi ljudmi.«

9. »Modri učitelj si nikoli ne prisouje večje vrednosti, kakor jo zasluži; in ni nikoli ošaben, prevzetén in napuhnjen; vedno je prijazen, postrežljiv in priljuden.«

10. »Učiteljevo serce naj bode napolnjeno z gorečo ljubeznijo do mladine in poklica.

Ako učitelj ne ljubi svojega imenitnega stanú, tudi ne more goreče in veselo delati na šolskem polji.«

(Konec prihodnjič.)

Iz Polhovega Gradca. »Tov.« je v zadnjem listu novico razglasil, da sem šel za učitelja v Sežano, torej ob kratkem naznanjam, da je meni to popolnoma neznanó, ker jaz dosedaj še za nobeno službo nisem prosil in vljudno prosim, da blagovoli to pomoto popraviti. Radoveden sem, od kod je »Tov.« dobil to izmišljeno novost, in zeló bi bil hvaležen, ako bi mi »Tov.« mogel v prihodnjem listu to pojasniti. *)

*) Ta časnikarska novica je pripravila iz »Slov. Nar.« v »Laib. Schulzeitung«, in od tod v naš list. — Hvala za spomin, radi popravimo svoje zmote, samo da nám kdo kaj naznani; motiti se, to je človeško in vredništvá tudi le poročajo, kakor so podučena.

Iz Šent-Vida nad Ljubljano. Na sv. Telesa dan popoldne ob 4. pokopali smo tukajšnjega učitelja Matija Bernika, kateri je v 33. letu starosti po bolezni za kozami umrl. Zapustil je mlado vdovo in troje otročičev. Bil je verli učitelj, posebno dober pevec in orglavec. Njegov spomin bode živel pri mladini.

Iz Ljubljane. »Polž, polž, pokaži rogé, če ne bom tebe, in tvojo hišico ubil« tako smo klicali otroci, kedar smo na zeleni trati počasnega polža dobili. Polž je na Dunaji in kakor pravijo še tudi drugej pokazal rožičke, a nekdo ga je kercnil po hišici, in polž je hitro skril svoje rožičke. — Pa pojmo k stvari! Gosp. naučni minister dr. Stremajer je pri nekem slučaju odločil, da imajo učitelji ljudskih šol otroke nadzorovati pri procesijah, pri sv. maši, pri sprejemanji zakramentov sv. pokore in sv. rešnjega telesa. Vsak pameten in razumen človek bi mislil, da to drugače ne more biti, kajti, dokler je veronauk obligaten nauk enako drugim naukom v šoli, ostanejo tudi verske vaje obligaten predmet v ljudski šoli, kajti verske vaje slišijo k veronku kakor n. p. pismene naloge k pravilom spisja, in učitelj, ki nadzoruje pri drugih prilikah sebi izročene otroke, jih je tudi dolžan nadzorovati pri verskih vajah. Tako govori prav določno VIII. poglavje o učnih smotrih v §. 50. A dosledno misliti in po tem ravnati, to ni ravno vsakemu dano; in tako so ti liberalni učitelji oglasili se zoper ta ukaz ministrov, in med drugim navedeli, da minister ravna sam zoper postavo, katero je dal, in da omeja osebno prostost, garantirano po snovnih postavah.

A ta pot se naučni minister ni šalil, in je ravnatelj Bobiesa, kateri je kot pervosednik »Volksschule« zahteval, da naj se ukaz odpravi, odstavil od nadzorništva. In kaj so storili sedaj liberalni in lojalni (?) učitelji? vbogali so! Kaj še! Od vseh krajev pošiljajo zaupnice Bobiesu; učiteljski polž je kazal rožičke po tako znanih liberalnih časnikih, in tū je veliko raglanja in vpitja.

Vsa ta stvar je po eni strani silno žalostna, kot znamenje časa, po drugi strani je pa obnašanje učiteljev ravno tako nepostavno, kakor smešno.

Silno žalostno je, da se odgojitelji katolsko kerščanske mladine upirajo zoper verske vaje; a res mislijo vpeljati čisto neverško pagansko šolo? Med komunardi v Parizu je bilo tudi veliko ljudskih šol, in čudne reči kvasijo ti moderni gojitelji pri svojih zborih. No, tako daleč se nismo prišli, da bi se sklepi teh neznabogov v djanje vvedeli, in država, katera skerbi za svoj obstanek, ne bo dovolila, da bi se nejevera in bogotajstvo v ljudskih šolah učilo. To je rekel l. 1869. naučni minister Hasner, in kakor vidimo sedanji naučni minister je čisto teh misel kakor osnoveatelj te postavave. »Hinavec izderi poprej bruno iz svojega očesa, in potem glej, kako boš izderl pezdir iz očesa svojega brata«, veljá vsem junakom nove dobe. Koliko vpitja, ako se v kakem kottičku najde kdo, da povdarja versko odgojo, toliko ne, da s perstom nanj ne kažejo, rekoč: Glejte ga no upornika zoper novo šolsko postavo, — in ti ljudje se uprejo naravnost ministru, ki v doslednost novih postav tirja verske vaje po ljudskih šolah, in ukazuje učiteljem, da jih nadzorujejo. »Nihče se ne more siliti v verske vaje«, slišim govoriti take viteze liberalnih fraz. — Naučni minister te ne sili, da moraš ti k spovedi iti, tudi te ne bo kaznoval, ako med mašo šolske mladine bereš basnoslovje ali kar ti je drago; a on ti ukaže, da si nazočen, ne zato, da moliš, a zato, da mladino nadzoruješ. Silno smešno je pa obnašanje učiteljev ali učiteljskih družtev pri tej priliki, kajti vsi taki ljudje so ravno tako jezični in pogumni; kedar jim nikdo ne nasprotuje — govore od moževega poguma, »Mannesmuth«; kedar jih vse hvali — kažejo pogumnost kakor jagnje, ki je na strehi stalo in mimogredočega volka zaničevalo — kakor so tudi strahopetni, kedar vidijo resnobno in doslednje ravnanje; samo treba je, da vlada kaže tukaj stanovitno voljo, kakor je tudi videti, in vsi ti junaki se bodo poskrili

kakor miši, kedar mačko zagledajo. Polž, ki je sicer pokazal rozičke, bode jih hitro umaknil, in večje veselje bode v nebesih (?) nad liberalnim učiteljem, kateri bo škripaje z zobmi na videz ves pohleven pa mladino spremljal pri sprevodih in nadzoroval pri maši, kakor nad 99 klerikalnimi učitelji, nad tako zvanimi starokopitneži pri učiteljstvu, kateri veselega serca storé, kar se jim úkaže. O tej stvari prilično kaj več.

— K »Narodni Šoli« sta pristopila gg.: Janez Zupanec iz Šent-Ruperta z 2 gold. in Janez Trojar iz Grada v Bledu z 1 gold. 50 kr.

— (Avstrijsko šolstvo.) Leta 1870/71 je bilo v Avstriji 14.769 ljudskih šol z 1,820.710 učenci in 25.259 učitelji. Med temi je bilo 566 duhovnikov, 127 redovnikov. Učiteljic je bilo 1115 nameščenih, med njimi 422 iz duhovnih redov. Oziroma jezika je ljudskih šol avstrijskih 6500 nemških, 5746 slovanskih, 1080 italijanskih, 24 rumunskih, 5 ogerskih, 1362 z raznimi jeziki. Med slovanskimi ljudskimi šolami je 4509 čeških, 855 poljskih, 699 rutenskih, 454 slovenskih in 199 srbsko-hrvatskih. (»Nar.«)

— Podporno društvo v učiteljskem izobraževališču se je osnovalo. Po zgledu srednjih šol bi tudi učiteljskemu izobraževališču koristil zaklad, iz kterega bi se podpirali ubogi pa izverstni učiteljski pripravniki. Iz tega namena osnovalo se je društvo v pomoč ubogim pa vrednim učiteljskim pripravnikom tudi v Ljubljani. Gosp. ravnatelj učiteljskega izobraževališča razpošilja pravila tega društva, katero vsem šolskim prijateljem lepo priporočamo, ter želimo, da bi se to društvo zeló razširjalo in našemu domačemu učiteljstvu in šolstvu mnogo koristilo.

— Obhajali so se, kakor smo že zadnjič omenili, tñ razni šolski prazniki. Danes omenjamo in pristavljamo tñ le še to, da, ako hočemo res šolski praznik ali pravo šolsko veselico napraviti, bi bilo dobro, da bi pa tak šolski praznik 1) šli le pridniši učenci, in 2) da bi se ga vsi ti prosto brez plačila vdeleževali.

Razpis učiteljskih služeb.

Na Štajerskem. Pri dvorazredni šoli na Vranjskem, koje razširjenje v trirazredno se je že naprosilo, — nadučiteljska služba z letno plačo 500 gld., z doklado 50 gld. in s prostim stanovanjem;

naravno tej šoli podučiteljska služba z letno plačo 300 gld., 60 gld. deželne doklade in s prostim stanovanjem;

pri enorazredni šoli na Gomiljskem, učiteljska služba z letno plačo 400 gld., deželno doklado 60 gld. in s prostim stanovanjem;

na dvorazredni šoli v Braslovčah podučiteljska služba z letno plačo 300 gld., 60 gld. deželne doklade in s prostim stanovanjem.

Prošniki, kteri morajo biti nemškega in slovenskega jezika v besedi in pisanji popolnoma zmožni, naj svoje postavno obložene prošnje po predpisanem službenem potu pri dotičnem krajnem šolskem svetovalstvu do 25. junija t. l. vložé.

Okrajno šolsko svetovalstvo na Vranjskem dné 15. maja 1873.

Predsednikov namestnik:

E. Schaur.

Listnica. Preč. g. L. H.: Hvaležno prejeli 6 gld. 25 kr.